

УДК 371.233 (410)

Освітній туризм у Великій Британії

EDUCATIONAL TOURISM IN GREAT BRITAIN

НАРОВЛЯНСЬКИЙ Олександр – кандидат педагогічних наук, Заслужений вчитель України, заступник директора, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, вул. Скомороська, 5, м. Київ, 01135, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5778-7401>DOI <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2023-2-17>

NAROVLIANSKIY Oлександр – Ph.D. in Pedagogy, Deputy Director of the Ukrainian State Centre for National and Patriotic Education, Local History and Tourism for School Youth, 5, Skomoroska str., Kyiv, 01135, Ukraine

Анотація. Стаття присвячена організації освітніх екскурсій у Великій Британії та їх ролі у освітньому процесі середніх шкіл. Метою є аналіз наявного досвіду організації шкільних екскурсій та визначення можливостей використання цього досвіду у сучасній освіті України. Визначено історичні витоки навчальних екскурсій. Висвітлено результати опитувань та інших досліджень, що були проведені у Великій Британії з метою визначення відношення вчителів до екскурсій, як елементу освітнього процесу, а також проблем, що виникають при їх організації. сучасний досвід проведення екскурсій з різних навчальних предметів – історії, географії, природничих наук, математики, суспільствознавчих наук, комп'ютерних технологій. Вказано на найбільш популярні об'єкти освітнього туризму в Британії та висвітлено методи, які використовуються при організації прийому ними шкільних екскурсій (спеціально розроблені екскурсії, пов'язані зі навчальними програмами школи, майстер-класи, практичні заняття тощо). Зазначено, що на окремих об'єктах створено спеціальні навчальні та тренінгові центри для проведення навчальних занять. Зазначено, що у Британії набули поширення екскурсії до об'єктів державної влади – парламенту, королівського палацу, резиденції глави уряду, суду. Визначено, що більшість музеїв та інших об'єктів відвідування встановлюють пільгові умови для прийому груп школярів або надають можливості безплатного відвідування. Встановлено проблеми, що заважають розвитку освітнього туризму на сучасному етапі розвитку, зокрема нестача фінансування. Висвітлено роль благодійних фондів у розвитку та підтримці шкільних екскурсій та напрямів їх діяльності. Проаналізовано досвід залучення бізнесових структур, зокрема компанії Хюндаї, до підтримки освітнього туризму. Вказано на унікальний досвід парламентської підтримки освітнього туризму шляхом розробки спеціальних законопроектів щодо освіти на свіжому повітрі, що знаходяться на різних стадіях розгляду парламентами Великої Британії, Шотландії та Уельсу. Визначено елементи досвіду, що можуть бути використані у вітчизняній освіті.

Ключові слова: освітні екскурсії, Велика Британія, середня освіта, благодійність, музей.

Summary. The article is devoted to the organisation of educational excursions in the UK and their role in the educational process of secondary schools. The purpose is to analyze the existing experience of organising school trips and to identify opportunities for using this experience in modern education in Ukraine. The historical origins of educational excursions are identified. The results of surveys and other studies conducted in the UK to determine the attitude of teachers to excursions as an element of the educational process, as well as the problems that arise in their organisation, are highlighted. Current experience of conducting excursions in various subjects – history, geography, natural sciences, mathematics, social sciences, computer technology. The article identifies the most popular educational tourism sites in the UK and highlights the methods used to organise school tours (specially designed tours related to the school curriculum, master classes, workshops, etc.) It is noted that special educational and training centers have been set up at certain facilities to conduct training sessions. It is noted that in Britain, excursions to government facilities such as the Parliament, the Royal Palace, the residence of the head of government, and the court have become widespread. It is determined that most museums and other visitor attractions establish preferential conditions for receiving groups of schoolchildren or provide opportunities for free visits. The problems that hinder the development of educational tourism at the present stage of development, in particular, lack of funding, are identified. The role of charitable foundations in the development and support of school excursions and the directions of their activities are highlighted. The experience of involving business structures, in particular Hyundai, in supporting educational tourism is analyzed. The unique experience of parliamentary support for educational tourism through the development of special bills on outdoor education, which are at different stages of consideration by the parliaments of Great Britain, Scotland and Wales, is indicated. The elements of experience that can be used in domestic education are identified.

Key words: educational excursions, Great Britain, secondary education, charity, museum.

Вступ. Для успішного розвитку та реформування сучасної української школи важливо визначити найбільш ефективні та прийнятні в сучасних умовах методи організації освітнього процесу, дидактичні прийоми, що можуть забезпечити досягнення поставленої мети. Для цього необхідний як аналіз наявного історичного досвіду, так і вивчення досвіду інших держав. Чималий досвід організації навчання дітей, у якому вдало поєднуються історичні традиції та новітні технології навчання накопичено у Великій Британії. Серед них – освітні екскурсії, які набули чималого поширення в Британській освіті та мають неабияку підтримку не лише освітян, але й громадськості та деяких політичних діячів.

Аналіз останніх досліджень. Останніми роками історичний досвід, сучасний стан та тенденції розвитку британської освіти досліджували вітчизняні дослідники О. Бігун, Т. Коляда, А. Сбруєва, О. Сергєєва, Ж. Чернякова та інші. Британські науковці Г. Вальфорд (Walford G.), І. Вейнберг (Weinberg I.) Х. Спенс (Spens H.), аналізували сучасний стан та проблеми розвитку британської середньої школи. Питання

використання в освітньому процесі екскурсій та подорожей вивчали О. Бейдик, О. Колотуха, О. Романенко, С. Фокін та інші. Водночас британський досвід проведення освітніх екскурсій залишився поза увагою вітчизняних науковців.

Метою статті є аналіз досвіду використання екскурсій у освітньому процесі середніх шкіл Великої Британії та визначення позитивних рис цього досвіду, що можуть бути використані у вітчизняній освіті шляхом аналізу публікацій в засобах масової інформації та мережевих джерелах.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці XIX – початку XX ст. у Великій Британії відвідування музеїв було вперше включено до навчальних програм. На думку британських дослідників А. Харрісона та Л. Хьютона, у цей період можна говорити про появу музейної педагогіки, яка є частиною нової педагогіки, що тоді прийшла до британської школи. Вона, зокрема, передбачала розширення шкільного простору поза межі школи, пропонувала нові методики та передбачала демократизацію навчання. Регулярне відвідування музеїв було прописано в популярній у Великій Британії

у першій половині ХХ ст. методиці Дьюї, який зазначав, що музеї повинні бути часткою активного навчання у школі [11, с. 214]. Після певного спаду, пов'язаного з другою світовою війною, у 50-ті рр. музеї у Великій Британії, почали активну розробку освітніх програм. Освітні програми було розроблено музеєм природної історії, Британським музеєм, національною галереєю тощо.

У 2003–2004 рр. у Великій Британії було проведено дослідження, під час якого вивчено та оцінено 12 національних та регіональних освітніх музейних програм та встановлено, що музеї є могутнім засобом освітнього впливу на учнів. Учасники дослідження вказували, що музеї надихають учнів всіх вікових категорій, створюють підвищені можливості, сприяють вразливим учням та тим, кому важко дається навчання, мотивують учнів з обмеженими можливостями. Відзначено, що музейні уроки надають ресурси для різних областей навчання та міжпредметних тем, ефективні для навчання у початковій, середній школі, доповнюють формальну освіту для тих хто не може відвідувати школу (біженці, діти у лікарнях тощо). Дослідження довели, що учні з великим ентузіазмом сприймали уроки в музеях, а 85% опитаних вчителів відзначили, що відвідування музеїв було безпосередньо пов'язано з навчальною програмою [11, с. 220].

За даними Міністерства освіти кількість активностей школярів Великої Британії на природі постійно збільшується. Цьому, зокрема, сприяє започаткований ще 1986 р. проєкт «Навчання через ландшафти», який на першому етапі фінансувався Міністерством освіти і науки, Комісією з питань сільської місцевості та консорціумом з одинадцяти місцевих органів влади. Цей проєкт мав на меті дослідження можливостей проведення уроків за межами шкільних приміщень. Продовженням проєкту стало створення спеціального благодійного фонду, що продовжує дослідження у вказаному напрямі. Підсумком досліджень, проведених у рамках даного проєкту, стала публікація, «Будівельного: клас поза школою» («Building Bulletin 71: Outdoor classroom»), яким визначено цінність проведення занять поза межами шкільних приміщень та необхідність використання території поза межами школи в освітньому процесі. Цей документ пропонує шляхи використання позашкільного простору для вивчення різних предметів – від географії до мистецтва, від біології до історії [7].

Нині шкільні екскурсії та уроки на свіжому повітрі набули в Великій Британії чималого поширення. В 2023 р. британський журнал School Travel Organiser Magazine провів опитування, у якому взяли участь 533 респонденти. Лише 2,36% з них вказали на відсутність шкільних екскурсій та подорожей в їх навчальних закладах. Найбільше подорожей пов'язано з вивченням історії (42,8% усіх закладів) та географії (41,45%), однак проводяться екскурсії практично з усіх предметів. Найчастіше учні відвідують музеї та галереї (37,5%), центри пригод та активного відпочинку (32,68%) та природні пам'ятки (32,24%). Серед об'єктів відвідувань також історичні пам'ятки, театри, зоопарки тощо [22].

Чимало освітніх екскурсій пов'язані з вивченням історії. Серед популярних об'єктів, пов'язаних з історією другої світової війни – Дуврський замок біля проливу Ла-Манш, експозиція якого присвячена подіям біля Дюнкерку в 1940 р. (операція «Динамо» з евакуації союзних військ після поразки у Франції), музей Портсмута, у якому є кілька інтерактивних експозицій, що розповідають про День висадки союзних військ у Нормандії в 1944 р., танковий музей у Дорсеті, що налічує понад 300 танків з 26 країн, та Музей Королівських військово-повітряних сил (RAF Museum) (у Косфорді, Шропшир та у Лондоні) тощо [3].

Існує практика проведення навчальних екскурсій при викладанні математики. Так, у музеї національного банку Британії під час екскурсії учні знайомляться з роллю математики в економіці, обчисленні бюджету країни, регульованні грошового обігу [2].

Великою популярністю для проведення екскурсій переважають історії, математики та комп'ютерних технологій користуються музеї в Блетчлі-парку, де знаходилася славетна резиденція дешифрувальників часів другої світової війни, що спиралася на математичні методи при виконанні завдань, розв'язання яких сприяло перемозі над нацистською Німеччиною. Улітку 2023 р. на цьому об'єкті відкрито навчальний комплекс, що включає вісім навчальних просторів для розміщення груп від початкової школи до студентів вищих навчальних закладів. Новий центр призначений для проведення понад 13 спеціальних майстер-класів, що охоплюють предмети STEM (наука, технології, інженерія та математика) для всіх вікових категорій. Серед тем, що пропонують учням-відвідувачам Блетчлі-парку – огляд історії Другої світової війни (з акцентом на роль та місце в ній Блетчлі-парку), злам кодів крізь віки – розв'язування задач та ключові математичні навички, знайомство з технікою воєнного часу зблизька, зокрема німецькою шифрувальною машиною «Енігма», таємниця якої була розкрита саме тут. При проведенні екскурсій використовуються інтерактивні методи навчання, що дозволяють учням спробувати свої сили в реальних методах управління розвідкою, дешифруванні, провести паралелі між інтенсивною інформаційною роботою Блетчлі-парку у воєнний час і сучасним оцифрованим світом. Для учасників освітніх екскурсій музеєм розроблено спеціальні форми (Activity Booklet), що допомагають активізувати роботу учнів під час екскурсії та забезпечити контроль за сприйняттям матеріалу [6; 12].

При викладанні суспільствознавчих предметів та історії певного поширення набули екскурсії до резиденцій органів державної влади – Букінгемського та Віндзорського замків, резиденції прем'єр-міністра тощо. При цьому учні відвідують зали засідань парламенту, тронний зал, знайомляться з історією державних інститутів Великої Британії, з основами британської демократії, механізмами державного управління [15; 16].

Чимало екскурсій проводяться при вивченні географії. Серед найбільш популярних об'єктів – музей природознавства в Лондоні, висоти Авраама в Дербіширі, де учні знайомляться з печерами, ландшафтами, піднімаються канатною дорогою на вершину пагорбу, скелі Кресвелл у Ноттінгемширі, де містяться низка вапнякових печер та скелястих круч, старовинна сланцева шахта Корріс в Уельсі, що працювала з 1836 р. до початку 70-х рр. ХХ ст. та де зберіглися обладнання та гірничодобувні машини різних часів тощо [10].

Ціла низка освітніх програм розроблена у Національному космічному центрі, що відкрився у 2001 р. За цей час центр прийняв понад 4,6 мільйона відвідувачів, у тому числі понад мільйон школярів. До складу центру входить найбільший планетарій Великої Британії, у якому діти можуть дізнатися, що таке політ у космос, подивитися анімаційні фільми про астронавтів, відвідати шоу, що базуються на різних темах навчальної програми. Центр пропонує екскурсії на різноманітні теми: природничі науки (рослини, електрика, електричні кола, живі істоти), математика (розв'язування задач, додавання і віднімання, координати), грамотність (навички читання і спілкування). Також центр пропонує STEM-семінари, тренінги для вчителів і навіть ночівлі в самому центрі, які передбачають екскурсію по галереях, заходи на космічну тематику і тур нічним небом у планетарії.

У 2023 р. в центрі створено нову програму-симуляцію подорожі на Марс. Протягом годинної симуляції учні розвивають різноманітні навички, передбачені навчальною програмою, вирішують різноманітні проблемні ситуації, пов'язані з космосом, електричними схемами, природою, а «опинившись на поверхні планети», учні працюють над досягненням конкретних цілей – індивідуально, в малих групах або цілим класом [8].

Ряд освітніх програм розроблено у королівських музеях Грінвіча, що включають Національний морський музей, Королівську обсерваторію та Королівський дім, що пропонують різноманітні заняття на місці для дітей різного віку. Королівська обсерваторія, зокрема, пропонує цілоденну програму для шкільних груп із семінаром у навчальному центрі Lloyd's Register Educational Trust. Також розроблена навчальна програма, що реалізується на чайному кліпері XIX ст. «Катті Сарк», перетвореному на музей. Королівські музеї Грінвіча пропонують шкільні заняття з історії, мистецтва, географії, астрономії, науки, техніки, математики та грамотності [20].

Необхідно зазначити, що у багатьох музеях, історичних та природних пам'ятках Британії розроблено спеціальні екскурсії, що пов'язані з шкільними програмами, пропонуються варіанти екскурсій відповідно до віку дітей та потреб школи. Також характерним є розробка майстер-класів та практичних занять різного спрямування, що пропонуються шкільним групам при відвідуванні.

Крім того, більшість музеїв Великої Британії пропонують шкільним групам при проведенні освітніх екскурсій пільгове, а часом навіть безоплатне відвідування основних експозицій та/або спеціальних тимчасових виставок.

Останнім часом половина керівників шкіл в Англії вказують на те, що їм доводиться скорочувати кількість шкільних екскурсій та прогулянок, причому діти з неблагополучних районів частіше страждають від цього. Частка керівників, які скорочують поїздки та виїзди на природу, у 2023 р. зросла більш ніж удвічі порівняно з минулим роком (з 21% до 50%), причому 68% керівників у найбільш школах повідомили, що їм довелося піти на скорочення, порівняно з 44% у найбагатших школах. Основною причиною цього стала нестача бюджетного фінансування [18].

Подоланню цієї негативної тенденції сприяє роботі низки благодійних організацій та бізнесових структур, що надають допомогу у проведенні освітніх подорожей. Активну роботу з залучення школярів до екскурсій проводить благодійна організація «Англійська спадщина», яка опікується понад 400 історичними будівлями, пам'ятниками і місцями. Зокрема вона пропонує безкоштовні самостійні екскурсії по історичних об'єктах. 83% усіх шкільних візитів до об'єктів «Англійської спадщини» є безкоштовними. Також організація пропонує безкоштовні ресурси, які можна завантажити, щоб допомогти вчителям планувати шкільні екскурсії, а також консультації з планування екскурсій [9].

Royal Collection Trust, благодійна організація, яка опікується королівськими скарбами і маєтками надає школам можливість подати заявку на безкоштовний вхід до всіх історичних об'єктів, якими опікується організація, зокрема Віндзорського замку (Windsor Castle), Королівських стаєн (The Royal Mews), що є однією з найкращих діючих конюшень у світі, Палацу Холірудхаус (Palace of Holyoodhouse). Будь-яка школа може подати заявку на одне безкоштовне відвідування на навчальний рік і максимум два класи за одне відвідування. Пріоритет надається школам, що мають обмежене фінансування та велику кількість учнів. Під час відвідувань учням крім екскурсій пропонують різноманітні майстер-класи [17].

Фінансову допомогу в організації шкільних екскурсій надають також окремі бізнес-структури. Дослідження, в якому взяли участь 2000 вчителів та батьків по всій Великобританії, проведене на замовлення Hyundai, показало, що деякі діти навмисно не розповідають батькам про майбутню поїздку, а ще 54% батьків визнали, що це сталося через занепокоєння їхніх дітей щодо доступності подорожі. Троє з десяти батьків зазначили, що фінанси є основною перешкодою для відправлення їхніх дітей у шкільні поїздки. У процесі дослідження більше половини опитаних вчителів зазначили, що за останні 12 місяців їм доводилося скасовувати або не затверджувати поїздки, і більше фінансування для покриття витрат допомогло б їм організувати більше поїздок. 60% батьків дітей шкільного віку погодилися з тим, що потрібно робити більше, щоб забезпечити всім дітям рівні можливості для участі у шкільних екскурсіях. Батьки також визнають переваги навчання дітей за межами школи. 38% з них кажуть, що новий досвід, який вони отримують, є величезним плюсом, відзначають, що шкільні поїздки корисні для їхніх дітей, включаючи зміцнення впевненості в собі та створення приємних спогадів. Крім того, вони також відзначали такі переваги, як створення приємних спогадів (34%), зміцнення впевненості (34%), більш веселе проведення часу для їхніх дітей (31%). До 70% опитаних батьків зазначили, що їхнім дітям подобаються поїздки, у яких вони беруть участь, а серед улюблених – наукові музеї, зоопарк та пригодницькі заходи, такі як каякінг або скелелазіння. Водночас 39% батьків визнають, що існує ймовірність того, що їхня дитина не отримає можливості поїхати в шкільну поїздку у 2022/2023 навчальному році через брак шкільного фінансування та волонтерів. Саме тому, з метою підтримки шкільних екскурсій компанія Hyundai Motor UK Ltd з 2022 року започаткувала програму Great British School Trip для школярів віком від семи до 14 років, на яку було виділено 1 000 000 фунтів стерлінгів. Hyundai заявила, що зобов'язується відправити 25 000 учнів у шкільні поїздки по всій Великобританії, починаючи з січня 2023 р. Автомобільна компанія пропонує стипендії, щоб допомогти школам, які найбільше цього потребують, профінансувати свої поїздки, включаючи плату за бронювання та витрати на проїзд. Починаючи з січня 2023 р., програма охоплює поїздки, пов'язані з такими предметами, як мистецтво, математика та STEM, зосереджуючись на темах: «Уява та допитливість», «Люди та планета», «Подорожі та пригоди», «Прориви та відкриття». Понад 200 об'єктів вже висловили свою підтримку програмі, зареєструвавшись в якості місць проведення екскурсій [10].

Останнім часом в Великій Британії набула поширення кампанія Outward Bound Trust «Let Us Out», яка підтримує законопроекти про освіту на свіжому повітрі, внесені до парламентів. Сутність законодавчої ініціативи полягає в гарантуванні того, що кожна дитина матиме змогу хоча б один раз пожити на природі протягом свого навчання у школі. Серед тих, хто підтримує цю компанію, є різні люди. Лео Холдінг, видатний британський скелелаз і альпініст, підкорювач Евересту зазначив: «Йдеться про досягнення рівності для навчання на свіжому повітрі, цінності, в яку Outward Bound твердо вірить. Незалежно від того, хто ти і звідки, пригоди повинні бути доступними для всіх, а не лише для тих, хто може собі це дозволити». Мартін Девідсон, виконавчий директор освітньої благодійної організації, що опікується проектом навчання у природі, сказав: «Ми закликаємо політиків зробити навчання на свіжому повітрі пріоритетом та інвестувати в майбутнє наших дітей. Такі заклади, як наш, навчають стійкості, роботі в команді та навичкам вирішення проблем, що є життєво важливими в умовах кризи психічного здоров'я

та багатьох інших соціальних і екологічних викликів». Марджорі, вчителька школи Сент-Мунгос у Фолкерку, учні якої брали участь у програмі, розповіла: «Я на власному досвіді переконалася в перевагах навчання під відкритим небом. Воно має трансформаційний вплив на нашу молодь, допомагаючи їй рости і розвиватися так, як ніколи не могла б у класі». Теа, колишня учасниця Outward Bound у віці 14 років, додала: «Я дізналася, що здатна робити те, чого ніколи раніше не робила. Я можу подолати свої страхи» [14].

20 червня 2023 р. Тім Фаррон (Tim Farron), член палати громад Великої Британії від ліберально-демократичної партії, співголова міжпартійної парламентської групи з питань навчання на свіжому повітрі, подав до парламенту законопроект, який передбачає надання кожній дитині з кожної школи країни можливості відвідувати центр освіти на свіжому повітрі протягом навчання в початковій та середній школі. Цей проєкт отримав міжпартійну підтримку від лейбористів, ліберал-демократів, Демократичної юніоністської партії та Партії зелених та нині перебуває на розгляді [13]. Очікується, що законопроект буде розглянутий у другому читанні в листопаді 2023 р.

Ліз Сміт (Liz Smith), (член парламенту Шотландії від консервативної партії, член міжпартійної групи з питань освіти на свіжому повітрі) внесла аналогічний законопроект до парламенту Шотландії. Варто відзначити, що Сміт цікавиться альпінізмом і пішохідним туризмом, брала участь в експедиціях в Альпах і Гімалаях. Ліз Сміт заявила: «Освіта на свіжому повітрі надзвичайно корисна як для психічного, так і для фізичного благополуччя молодих людей, що так важливо, особливо після того, як пандемія вплинула на їхню освіту» [1]. Запропонований нею законопроект про освіту на відкритому повітрі у Шотландії пропонує, щоб молоді люди, особливо ті, хто навчається в перші чотири роки середньої школи, мали можливість отримати освіту на відкритому повітрі відповідно до «затвердженого освіт-

нього стандарту». Нині законопроект готується до розгляду у парламентському комітеті [5].

Сем Роуландс (Sam Rowlands), член парламенту Уельсу від консервативної партії), очільник міжпартійної групи з питань туризму та голова міжпартійної групи з питань активного відпочинку в парламенті Уельсу, у липні 2022 р. запропонував законопроект про освіту на свіжому повітрі. 26 жовтня 2022 р. Парламент Уельсу підтримав його в першому читанні (за підтримки Консервативної та Ліберально-демократичної партій), хоча Лейбористська партія намагалася заблокувати розробку. Законопроект про розвиток освіти на свіжому повітрі містить низку вимог, зокрема передбачає, що міністри Уельсу «повинні вжити всіх розумних заходів для забезпечення того, щоб зареєстрованим учням державних шкіл принаймні один раз була надана освіта на свіжому повітрі» [19; 21]. Восени 2023 р. відповідно до процедури його мають повторно розглядати у парламентському Комітеті.

Висновки. Таким чином, освітні екскурсії у Великій Британії нині є доволі поширеним явищем. Вони використовуються при викладанні різних предметів – історії, географії, природничих наук, математики, комп'ютерних наук тощо. Об'єктами відвідувань є музеї, природні та історичні пам'ятки, органи державної влади, окремі промислові об'єкти (як діючі так і історичні). У багатьох музеях Великої Британії створено спеціальні освітні програми, що використовують різноманітні методи навчання. Вирішенню проблеми нестачі коштів для проведення шкільних екскурсій сприяють широке залучення до підтримки освітянських екскурсій благодійних організацій, бізнесу. Досвід розробки освітніх програм в музеях та упровадження їх до освітнього процесу шкіл, а також досвід залучення до підтримки освітянського туризму парламентарів, благодійних організацій та бізнесу може бути використаний для розвитку навчальних екскурсій в Україні.

Список використаних джерел

- 200 children summit mountains in call for curriculum changes. *School Travel Organiser Magazine*. 2023. October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/200-children-summit-mountains-in-call-for-curriculum-changes/10272.article> (accessed: 18.10.2023).
- 5 places to take your class for a Maths-themed trip. *School Travel Organiser Magazine*. 2022. October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/5-places-to-take-your-class-for-a-maths-themed-trip/8069.article> (accessed: 16.10.2023).
- 8 World War Two visits in England that bring the subject to life. *School Travel Organiser Magazine*. April. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/8-world-war-two-visits-in-england-that-bring-the-subject-to-life/10032.article> (accessed: 18.10.2023).
- 10 school trip ideas: geography trips. *School Travel Organiser Magazine*. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/-10-school-trip-ideas-geography-trips/7380.article> (accessed: 18.10.2023).
- About Liz Smith. Members of the Scottish Parliament (MSPs). URL: <https://www.parliament.scot/msps/current-and-previous-msps/liz-smith> (accessed: 17.10.2023).
- Bletchley Park's new learning centre to support STEM studies. *School Travel Organiser Magazine*. 2023. June. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/bletchley-parks-new-learning-centre-to-support-stem-studies/10097.article> (accessed: 18.10.2023).
- Building bulletin: educational use, landscape design & management of school grounds. Department for education and employment, 1999. URL: <https://science.cleapss.org.uk/resource/dfee-buildin-bulletin-71.pdf> (accessed: 16.10.2023).
- Education. National Space Centre. URL: <https://education.spacecentre.co.uk/> (accessed: 18.10.2023).
- English Heritage's appeal to ensure more children can visit its sites. *School Travel Organiser Magazine*. 2023. October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/english-heritages-appeal-to-ensure-more-children-can-visit-its-sites/10282.article> (accessed: 18.10.2023).
- Great British School Trip scheme to get 25,000 children on visits. *School Travel Organiser Magazine*. 2022. December. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/great-british-school-trip-scheme-to-get-25000-children-on-visits/9849.article> (accessed: 16.10.2023).
- Harrison A., Hutton L. Design for the changing educational landscape, Spase, Place and the future of learning. London-New-York: Pouteedge, 2014. URL: <https://journals.staffs.ac.uk/index.php/ipihe/article/view/134> (accessed: 16.10.2023).
- Learning. Bletchley Park. URL: <https://bletchleypark.org.uk/learning/ark> (accessed: 18.10.2023).
- MP presents Parliamentary Bill to give outdoor education experience to all young people. Tim Farron and the Liberal Democrats. Working hard for our area. URL: <https://www.wfilibdems.uk/news/article/mp-presents-parliamentary-bill-to-give-outdoor-education-experience-to-all-young-people> (accessed: 16.10.2023).
- Outward Bound Trust. URL: <https://www.outwardbound.org.uk/education-homepage> (accessed: 18.10.2023).
- Pupils meet Akshata Murty at 10 Downing Street in trip to remember. *School Travel Organiser Magazine*. 2023. September. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/pupils-meet-akshata-murty-at-10-downing-street-in-trip-to-remember/10237.article> (accessed: 18.10.2023).
- Pupils visit Buckingham Palace for first ever Schools Week. *School Travel Organiser Magazine*. 2023. October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/pupils-visit-buckingham-palace-for-first-ever-schools-week/10297.article> (accessed: 18.10.2023).
- Royal Collection Trust access scheme open to schools. *School Travel Organiser Magazine*. 2023. August. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/royal-collection-trust-access-scheme-open-to-schools/10214.article> (accessed: 18.10.2023).
- S. Weale. (2023). Cuts in school trips in England hitting children in poorer areas hardest, shows poll. *The Guardian*, 26 Apr. URL: <https://www.theguardian.com/education/2023/apr/26/cuts-in-school-trips-in-england-hitting-children-in-poorer-areas-hardest-shows-poll> (accessed: 18.10.2023).
- Sam Rowlands. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Sam_Rowlands (accessed: 17.10.2023).

20. School sessions. Royal Museums Greenwich. URL: <https://www.rmg.co.uk/schools-communities/school-sessions> (accessed: 18.10.2023).
21. Senedd Cymru. Welsh Parliament People. Sam Rowlands MS. URL: <https://senedd.wales/people/sam-rowlands-ms/> (accessed: 17.10.2023).
22. The Results: School Trips & Learning Outside The Classroom' survey 2023 School Travel Organiser Magazine. 2023. June. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/the-results-school-trips-and-learning-outside-the-classroom-survey-2023/10105.article> (accessed: 18.10.2023).

References

1. 200 children summit mountains in call for curriculum changes. (2023). *School Travel Organiser Magazine*, October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/200-children-summit-mountains-in-call-for-curriculum-changes/10272.article> (accessed: 18.10.2023).
2. 5 places to take your class for a Maths-themed trip. (2022). *School Travel Organiser Magazine*, October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/5-places-to-take-your-class-for-a-maths-themed-trip/8069.article> (accessed: 16.10.2023).
3. 8 World War Two visits in England that bring the subject to life. (2023). *School Travel Organiser Magazine*, April. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/8-world-war-two-visits-in-england-that-bring-the-subject-to-life/10032.article> (accessed: 18.10.2023).
4. 10 school trip ideas: geography trips. *School Travel Organiser Magazine*. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/-10-school-trip-ideas-geography-trips/7380.article> (accessed: 18.10.2023).
5. About Liz Smith. Members of the Scottish Parliament (MSPs). URL: <https://www.parliament.scot/msps/current-and-previous-msps/liz-smith> (accessed: 17.10.2023).
6. Bletchley Park's new learning centre to support STEM studies. (2023). *School Travel Organiser Magazine*. June. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/bletchley-parks-new-learning-centre-to-support-stem-studies/10097.article> (accessed: 18.10.2023).
7. Building bulletin: educational use, landscape design & management of school grounds. Department for education and employment. (1999). URL: <https://science.cleapss.org.uk/resource/dfee-buildin-bulletin-71.pdf> (accessed: 16.10.2023).
8. Education. National Space Centre. URL: <https://education.spacecentre.co.uk/> (accessed: 18.10.2023).
9. English Heritage's appeal to ensure more children can visit its sites. (2023). *School Travel Organiser Magazine*, October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/english-heritages-appeal-to-ensure-more-children-can-visit-its-sites/10282.article> (accessed: 18.10.2023).
10. Great British School Trip scheme to get 25,000 children on visits. (2022). *School Travel Organiser Magazine*, December. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/great-british-school-trip-scheme-to-get-25000-children-on-visits/9849.article> (accessed: 16.10.2023).
11. Harrison A., Hutton L. (2014). Design for the changing educational landscape, Spase, Place and the future of learning. London-New-York: Pouteedge. URL: <https://journals.staffs.ac.uk/index.php/ipihe/article/view/134> (accessed: 16.10.2023).
12. Learning. Bletchley Park URL: <https://bletchleypark.org.uk/learning/ark> (accessed: 18.10.2023).
13. MP presents Parliamentary Bill to give outdoor education experience to all young people. Tim Farron and the Liberal Democrats. Working hard for our area. URL: <https://www.wfelibdems.uk/news/article/mp-presents-parliamentary-bill-to-give-outdoor-education-experience-to-all-young-people> (accessed: 16.10.2023).
14. Outward Bound Trust. URL: <https://www.outwardbound.org.uk/education-homepage> (accessed: 18.10.2023).
15. Pupils meet Akshata Murty at 10 Downing Street in trip to remember (2023). *School Travel Organiser Magazine*, September. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/pupils-meet-akshata-murty-at-10-downing-street-in-trip-to-remember/10237.article> (accessed: 18.10.2023).
16. Pupils visit Buckingham Palace for first ever Schools Week. (2023). *School Travel Organiser Magazine*, October. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/pupils-visit-buckingham-palace-for-first-ever-schools-week/10297.article> (accessed: 18.10.2023).
17. Royal Collection Trust access scheme open to schools. (2023). *School Travel Organiser Magazine*, August. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/news-and-ideas/royal-collection-trust-access-scheme-open-to-schools/10214.article> (accessed: 18.10.2023).
18. S. Weale. (2023). Cuts in school trips in England hitting children in poorer areas hardest, shows poll. *The Guardian*, 26 Apr. URL: <https://www.theguardian.com/education/2023/apr/26/cuts-in-school-trips-in-england-hitting-children-in-poorer-areas-hardest-shows-poll> (accessed: 18.10.2023).
19. Sam Rowlands. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Sam_Rowlands (accessed: 17.10.2022).
20. School sessions. Royal Museums Greenwich. URL: <https://www.rmg.co.uk/schools-communities/school-sessions> (accessed: 18.10.2023).
21. Senedd Cymru. Welsh Parliament People. Sam Rowlands MS. URL: <https://senedd.wales/people/sam-rowlands-ms/> (accessed: 17.10.2022).
22. The Results: School Trips & Learning Outside the Classroom' survey 2023. (2023). *School Travel Organiser Magazine*, June. URL: <https://www.schooltravelorganiser.com/features/the-results-school-trips-and-learning-outside-the-classroom-survey-2023/10105.article> (accessed: 18.10.2023).